

IVAN TOKIN

CRNA NOĆ
NADA MNOM
I ZVEZDANO NEBO
U MENI

■ Laguna ■

Copyright © 2025, Ivan Tokin

Copyright © ovog izdanja 2025, LAGUNA

**CRNA NOĆ
NADA MNOM
I ZVEZDANO NEBO
U MENI**

Spisak poglavlja

1. Možda sam žedna	11
2. Razuman čovek nema razloga da bude bezbrižan .	17
3. Nema goreg stvora od čoveka	25
4. Sa Severnog vrha video se ceo svet.	35
5. Navijač	43
6. Dva bola.	53
7. Mi casa es su casa	63
8. Kalo Nero.	73
9. Trzaj.	83
10. Džisu	93
11. Život nekad može da bude lep	101
12. Crkni	109
13. Hepilend	117
14. Bog me ubio da me ne ubije	129
15. Autoportret bez spavačice	139

16. Moja religija	147
17. Vanila	159
18. Lihnida kajče veslaše.	167
19. Novalis	179
20. Ej, ne spavaj	189
21. Crna noć nada mnom i zvezdano nebo u meni . .	197

**CRNA NOĆ
NADA MNOM
I ZVEZDANO NEBO
U MENI**

1

Možda sam žedna

U ovoj zgradi na svakom spratu postoji prostorija za bacanje đubreta. Nalazi se u hodniku, u njoj je rupa u koju je predviđeno da baciš kesu. Rupa vodi u cev koja vodi do podruma, u prostoriju u kojoj su nekada bili kontejneri, nekada, kad je sve to radilo. Sad više ne radi, ali prostorije i cevi su tu. Vertikala ide kroz celu zgradu, svih dvanaest spratova imaju istu prostoriju, a na trinaestom spratu cev za đubre završava se u vešernici, koju niko ne koristi. Neko je tu nekada živeo, ali više ne živi. Prozori su izbijeni blizu poda, niski prozori. Ispred jednog ležim četrdeset devet sati. Ustajem samo kad moram. U rukama mi je snajperska puška s prigušivačem. Treba da ubijem čoveka u hotelskoj sobi koja mi je u dometu. Sad moram ovo da ti kažem: prigušivač je neophodan, ali važno je da znaš da zrno koje ispališ mora da leti preko brisanog prostora. Jedno je da se ne čuje pucanj, ali kad ti zrno prolazi pored bandere, zgrade ili bilo kog čvrstog predmeta, čuje se prask. O tome moraš da misliš. Ako nemaš brisani prostor

između cevi i mete, nemaš prigušivač. Ono što želiš jeste da se čuje samo udarac zrna u metu.

To su osnove i to moraš da znaš. Lako je naučiti, evo već to znaš. Hoću da te naučim da ležiš negde onoliko koliko je potrebno. Danima. Treba da jedeš, piješ, piškiš i kakiš na nekom mestu dugo, i da za sobom ne ostaviš tragove. Radi bez tragova ili nemoj da radiš. Svako može da nauči da ubije, ali umetnost neostavljanja tragova je nauka o ostajanju na slobodi. Forenzička kultura je nešto što će te čuvati od ovog naopakog sveta. U ovom poslu je sve naopako. Civili moraju da obezbede da se zna za njihove veštine, takmiče se pred kamerama i dobijaju medalje. Ovde nema toga.

Hoću da ga pogodim u kupatilu, noću. Dok stoji ispred šolje ili sedi na njoj. Tad je jedino miran. Uvek su mu otvorena vrata od kupatila, ko zna zašto, to se ne menja. Kao slika je na šolji, osvetljen i uramljen vratima. Danju sam ga imala, ali ne mogu danju, stalno ga neko traži ili telefonira. Brzo će ga naći mrtvog, a meni treba vremena. Nikad ne spava sam. Uvek je tu ista devojka. Ona je u komi posle seksa, ona je u komi i pre seksa, ali posle seksa baš ne mrda. Ona neće čuti ništa. Čekam da ode u kupatilo noću, to čekam. Najteže ću te naučiti da čekaš, najteže ćeš naučiti da čekaš. Najteže je čekati.

Ovde ima golubova i pacova, bubašvaba, bubarusa, mrava, moljaca i komaraca. Prljavo je, prljavo je do kostiju, trepavice mi se lepe, ne ličim više na čoveka. Piškim i kakim u pelenu. Svaka koska me boli. Kosa me svrbi. Kad ti komarac stane na venu, namešta se, imaš vremena da ga ubiješ, onda te ubode, ko bi rekao da onom dlakom može da ti probije venu, ali je probije, i onda se naginje, kao da vuče kofu iz bunara, napred-nazad, telo mu otiče,

hrani se, i ode. Bubašvabe i bubarusi ti neće ništa, nemaju nikakva posla na tebi, ako ti ne ulaze u telesne šupljine, a to možeš da kontrolišeš, postanu ti zabavne u nekom trenutku, i lepe. Golubovi su budale, a pacovi te ne diraju ako si mirna i ne krvariš.

Probudio se, ustao, stajao je ispred ve-ce šolje u gaćama, nasadio se na kukove da se ne klati, pijan, i kad je uhvatio ravnotežu, pogodila sam ga u treći lumbalni pršljen. Slegao se, i pre nego što je krenuo da pada napred, pogodila sam ga u prvi vratni pršljen, a treće zrno je dobio u srce, u visini sedmog grudnog pršljena. To se desilo pred zoru, još je bio mrak, ulične svetiljke su radile. Rasklopila sam pušku, pelena mi je bila puna, golubovi su spavali, samo su komarci i pacovi radili. Pobacala sam prašinu po mestu na kom sam ležala, pažljivo, arheološki.

Taj tip je pokvarenjak. Bio je pokvarenjak. Kad nekome u telo smestiš tri zrna od devet milimetara, izgleda kao i svi drugi mrtvi ljudi. Sve što je znao više ne zna. Da ga pitaš koliko je sati, neće znati. Pre minut niko nije smeo da pisne, a sad, meso u gaćama na klozetskoj šolji. S njim više neće moći da se ide na kafu. Devojka spava, a kad se probudi, čeka je novi svet.

Presvukla sam se na međuspratu između trećeg i četvrtog. Moraš da se maskiraš, nema druge, u gradu je tako. Kroz podrum sam ušla u sklonište, kroz sklonište u tunel koji vodi do šahta iza sledeće zgrade, a onda, onda sam čekala. Žicu s kamerom provukla sam kroz otvor šahta i čekala da nema nikoga, izvukla se i otišla.

Taj tip je bio treći u hijerarhiji. Nosio je svetloplave košulje, tamne uske pantalone i cipele od prevrnute kože bez pertli. Uglavnom svetloplave. Lobanja mu je bila spljoštena otpozadi, kao da ga majka nikad nije okrenula

na stomak u kolevci. Gledao je kao iz tuđe glave, nisi mogla da znaš šta misli, ali takvi su svi ti tipovi. Ne znaju ni oni šta misle, stvoreni su od impulsa. Nekađ moraš da im se približiš, i onda shvatiš koliko je lako s bubašvabama i pelenama. Morala sam mnogo da ih ubijem da bih prestala da ih se plašim. Pre toga sam se pravila da ih se ne plašim, zanemarivala sam strah. To se vežba. Moraš da budeš spremna da umreš u svakom trenutku da bi mogla da zanemariš strah. To ide teško, ali kad krene, zarazno je. To je najvažnije što ću ti dati, tako sad mislim. A ti tipovi, to su ti sve ludaci, pobediš ih lako ako ih se ne plašiš, i ako treniraš. Trening je sve.

Jutro je bilo sveže, volela sam svaki svoj korak. Jedva sam dodirivala zemlju po kojoj sam gazila. Prolazili su autobusi, jutro je živelo, na bulevaru su vlasnici ili radnici dizali metalne roletne ispred lokala. Tačno možeš da vidiš ko je koliko puta digao tu roletnu. Oni koji su novi u tome, oni znaju da ih neko možda gleda i tako se i ponašaju, pokreti su im naglašeni, razmišljaju kako izgledaju dok se saginju, neprijatno im je kad naprave suvišan pokret, ako im se nešto zaglavi, osvrću se, a stare kuke rade svoj posao, ne obaziru se ni na koga, prošli su tu priču dovoljno puta da im je svejedno. Bezbedni su u svojoj rutini. Moraš da gledaš ljude i njihove pokrete, nikad ne znaš koga ćeš sutra želeti da ubiješ. Ljudi ti sve kažu svojim pokretima, naročito onda kad neće da ti kažu ništa, tada ti govore najviše, ako ih pažljivo posmatraš.

Sela sam u baštu, na stolicu na trotoaru, ispred kafića za koji se iz aviona vidi da je posvećen kafi. Imaju kroasane ispod providnog zvona, da se dobro upare. Morala sam tu da sednem po planu i naručila sam kratki espresso kod visokog dečka s naočarima. Iz njega je zračilo znanje o

kafi i njenoj pripremi. Nema u ovom gradu dobre kafe, skoro nigde niko ne ume zaista da skuva kafu, mada ima kvalitetnih zrna. Kad nađeš nekog ko ume da ti skuva kafu, nema veze da li mu je za to potreban kafe-aparat od pet hiljada evra ili plastično kuvalo, poštuj ga, nećeš sresti mnogo takvih. To nije samo do kafe, i do čoveka je.

Vratio se za šank i uključio mlin, znaš, oni melju kafu neposredno pre spremanja, vode računa o vlažnosti vazduha i granulaciji, ne smeš da pisneš tamo. Onda sam primetila kako je uzeo šoljicu s aparata, mirno, sigurno, kad je uključio kafe-aparat, bio je opušten kao da sedi na klozetskoj šolji kod svoje kuće, sa zatvorenim vratima, nije ga bilo briga, uživao je u ispuštanju vrele vode kroz sloj kafe umereno nabijene u metalnoj posudi, sproveo je svoju svakodnevnu rutinu, proverenu trista miliona puta, i stavio pred mene proizvod koji sam mu tražila. Kafa je bila besprekorna. Kratki espresso za vrednu radnicu, mene. Ako se ponadam da će i sledeći put kad se pojavim, sve i da visoki s cvikerima bude opet tu, kafa biti ista, pogrešiću. Sve je samo sad i nikad više. Takav je svet. Jednom i gotovo.

Ima jedna pesma u kojoj Lola Novaković kaže: – Neću večnost, samo kap veselja tražim. – Kap veselja. Veselje je toliko dragoceno i retko da se meri kapima, na kapi se traži, na kapi se dobija i, evo, Lola traži samo jednu, uzela bi je umesto večnosti, jer ona izgleda zna da je večnost u toj kapi, i zna da joj je samo jedna dovoljna.

Na nebu su se skupljali oblaci, beli i sivi, još samo poneki zrak sunca probijao se između njih, uskoro se smračilo, kiša će, ispružila sam šaku da mi kap kiše možda padne pravo na nju, i kiša je počela, padala je svuda osim po mojoj otvorenoj šaci. Bile su to one prve, krupne kapi kiše, koje udaraju jako, teške, retke, i nekoliko ih je palo

blizu moje otvorene šake, ali nijedna u nju. To je zato što nisam tražila, nego prosila, pomislila sam i ustala.

Kad sam stigla kući, prvo sam se okupala. Posle obavljenog posla, kad ubiješ nekoga, bilo kakvog kretena, bilo koji da ti je po redu, videćeš i sama, tuširanje je spas, ako ti je spas uopšte potreban. Ja se tuširam hladnom vodom. Pašće ti na pamet svašta, znaš, kad ubiješ nekoga, kad stvoriš jednu tako nedvosmisleno konačnu situaciju, pašće ti na pamet da su ti ovozemaljske stvari kao popiti čašu vode. Jesu, ali čaša vode je život. Smrzla sam se. Plavi su mi prsti na nogama.

Moj se ukus promenio, volim blage senzacije, izbegavam gluten, ne jedem crveno meso a volim ga, ne jedem ga godinama, a žudim za njim. Ne volim onaj osećaj posle, oduzima mi energiju. A sećam se, svinjska potrbušina, isečem je na kocke, s kožom, pa je ubacim u ključalu slanu vodu na dvadeset minuta, pa te kocke stavim na vreo tiganj, a onda dinstam dugo, i na kraju dodam med i svežu karolinu riper. To se sve ulepi i bude mekano ali pruža otpor dok žvaćem, spali mi receptore, a ja hoću još, i jedem, a posle mi se spava. Više ne tražim takvo stanje. Neću da mi se spava, neću da se drogiram hranom, neću da zaboravim ništa, svega hoću da se sećam. Spremim proso s paradajzom i krastavcem najboljim na svetu, čvrstim, kad ga ljuštiš cela ulica miriše, s kukuruzom, belim lukom i svežom ljutom paprikom po imenu moruga. To jedem ja, ali ti jedi meso dok ti ne dosadi, ulepi se i posle idi da spavaš. Zaboravljaj ko si dok se sebi ne dopadneš. Nije lako, uvek ima to nešto što ti smeta, smetaš i ti njemu, to nije izmišljeno, čudovišta ispod kreveta su tu. Najbolje je da ih pobiješ, leševi su najbolji dokazi. Jedino sigurno jeste da svako može da umre. Ja ne znam da je neko preživeo smrt.

Možda sam žedna.

2

Razuman čovek nema razloga da bude bezbrižan

Čovek je najbolja mašina, to da zapamtiš jednom zasvaga-
da. Ne moraš da razumeš, može to da ti bude mantra:
Čovek je najbolja mašina. A možeš i da razumeš, svejedno
je, samo to ponovi sebi besmisleno mnogo puta: Ja sam
najbolja mašina. To je bolje. Ovo o čoveku je više infor-
mativno i, da, uključuje tebe jer si čovek, ali kad kažeš sebi:
– Ja sam najbolja mašina – to govori o tebi. Nije važno ko
si, važno je ko želiš da postaneš. Ako ti padne na pamet
da razumeš o čemu se u ovom slučaju radi, ako se zapitaš
kako je to čovek, pored svih metalnih i drvenih, i ovakvih
i onakvih mašina, kako je baš čovek najbolja mašina, ja ću
opet pokušati da te nagovorim da se okaneš razumevanja,
samo da veruješ, jer znanje je teret, rezultat je isti: znala
– ne znala, vera je majka. A ako hoćeš da shvatiš, put ide
preko sedam mora i sedam gora, ne treba ti to. Ja sam to
prošla za tebe.

Sedeli smo na tremu njegove vikendice. Gledali smo
Dunav u zoru. Magla se valjala po površini vode, preko

livada nam se približavala. Pili smo viski, jeli smo maslinke sa Krita, smežurane, odgorčene, sitne, ukusne kao što im je Bog odredio da budu. Pili smo viski, japanski, dobitnika zlatne medalje za ovu godinu. Ivice kristalnih čaša gubile su nam se između usana, oblizivali smo se kao gušteri. Oko nas je bilo njegovo obezbeđenje, tri žilava momka u crnim odelima. Momci iste visine, u crnim odelima, s belim košuljama, sa crnim kravatama uvezanim u male čvorove. Ja sam bila u njegovoj narandžastoj majici koja mi je bila kao haljina i na kojoj je, na leđima, crnim slovima pisalo – *Steel Heaven*. Nisam imala gaćice, bila sam bosa, on je tip koji voli da mi gleda stopala. Zanimaju ga prsti. Stalno ih gleda. Uхватim mu pogled, pa mu je neprijatno, odmah me pogleda u grudi, njemu je okej ako mislim da ga moje grudi zanimaju. Taj nije video slobodu ni u magli. Mene da zanimaju njegovi prsti na nogama, ne bih skidala pogled s njih, želela bih da se to zna, ali to sam ja. Njegovi prsti na nogama su, što se mene tiče, primer zašto prsti treba evoluciono da nestanu. Moji prsti nisu prelepi, ali njemu jesu, jer su moji.

Mesecima sam se pitala da li prvo obezbeđenje da pobijem pa njega, ili prvo njega pa obezbeđenje. Logično bi bilo prvo obezbeđenje, jer ne očekuju to, oni su tu da brane njega, ne sebe, i svi planovi su usmereni na odbranu njega. Ipak, odlučila sam se da ubijem prvo njega pa njih. Moram da istaknem da nisam pristalica kolateralne štete, ali ti su momci pristali da za platu svojim životom brane njegov. Dovoljno sam dugo bila tu da prestanu da me doživljavaju kao opasnost. Tražila sam pastrami, a to je bio dan kad je kuvar bi slobodan, pa je neko od momaka morao da ide u kuhinju i donese sve što treba.

Komad govedine, oštar nož, prepečen hleb i čimičuri sos, takav smo pastrami voleli. Meni se taj tip na kraju svideo, odgovarao mi je na mnoge načine, umeo je da me dodiruje, bio je beskrupulozan, sam na svetlu, jak, donosio je odluke, zgodan, sve osim prstiju. Bio je lep, kad se čovek navikne na njega.

S njim sam se zanela. Probaj da to ne radiš. Možda sam se i zaljubila. Ti momci kad dožive neke godine, sijaju aristokratijom sile. Boga ne mole. Samo otimaju, osim kad ih pokoriš lepotom i bezbrižnošću. Moraju da budu bezbrižni, pored tebe. Da bi oni bili bezbrižni, moraš ti da budeš bezbrižna, da se praviš. Istina vreba na svakom ćošku, kao što i sama vidiš.

Sekla sam pastrami dugačkim kuvarskim nožem, špi-castim, ja sam ga kupila. Tanki slajsevi junetine padali su po drvenoj dasci, a ja sam ih, po dva-tri komada, prebacivala na tostiran hleb. Čekali su čimičuri sos, ali ga nisu dočekali. Zabola sam mu nož ispod adamove jabučice, iz sve snage. Ne ide to kao kroz sir, ljudsko telo je žilavo. Kuhinjski noževi nisu predviđeni za ubadanje, moraš da paziš, lako sklizne šaka s drške i napravi ti čudo na unutrašnjosti dlana. Moraš čvrsto da držiš i da očekuješ otpor. Kad prvi put ubadaš, uvek je teško, iznenadi te svašta, kad uđeš u fazon, klizi. Važno je da čvrsto uhvatiš dršku, pod jedan, a drugo, ne treba da se osloniš na jedan ubod, koliko god ti izgledalo da je smrtonosan, uvek kombinacija, dva-tri uboda u unapred predviđene tačke. Ne želiš da ga raniš, mora da shvati da umire, nemoj da mu ostavljaš nadu, njegova nada može da te košta, treba da mu je potpuno jasno da umire, mora brzo da ostane bez snage. Ubod je za šok, sečenje arterija je smrtonosno,

vežbaj kombinacije na slamnatim lutkama, one pružaju odgovarajući otpor.

Ubola sam ga u vrat pa sam mu isekla karotidne arterije, i na kraju sam mu nož zabila u stomak, valjda u želudac. Ostavila sam ga tamo. Telo koje mi je pružalo zadovoljstvo pretvaralo se u meso koje će uskoro početi da truli. Sunce je pretilo toplotom. Magla je nestajala. Gledao me je kao da je znao. Imao je snage, videla sam mu u očima, ali nije mi ništa rekao. Nije on očekivao da će umreti na nekoj onkologiji, ali sigurno nije mislio da ću ja da mu presudim. A opet, bolje da ga ubijem ja nego neka budala.

A obezbeđenje. Njih sam pobila iz njegovog gloka, počela sam da pucam drugom rukom dok sam mu zavlačila nož u stomak. Pištolj mu je uvek bio na stolu. Njih trojica su prvo bili zabezeknuti, što im je presudilo. Pucala sam im u srca, po jedan, pa u stomak. Nisu odmah umrli, nisu ni mogli, krvarili su, slabi, iznenađeni.

Nema načina da se navikneš na mrtva tela oko sebe. To uvek uznemiri čoveka. Do malopre su mrdali, a sad odjednom neće više nikad. Kad bi mogli odmah da nestanu, da ispare, da ih nema, to bi bilo dobro, ali ne nestaju, tu su, mrtvi. To nema veze sa empatijom, evo ja nisam empatična, nemam vremena za to, ali opet nisam oduševljena mrtvim ljudima oko sebe. Muka mi je, povraća mi se, smejem se histerično. Da me snima neko, bilo bi mu zabavno dok ne bi isključio kameru i shvatio da je sve isto kao i kad je bila uključena.

Glok sam rasklopila i bacila u Dunav. Udaljila sam se motorom, starim putem sa Fruške gore, pored Krčedina, preko Indije, do Zemuna, preko Brankovog mosta, pa

kući. Dok sam vozila, u glavi mi je bila samo jedna pesma, niotkuda se pojavila i nisam mogla da je se oslobodim. *Žute dunje*. Voljelo se dvoje mladih... dušmani im ne dadoše da se uzmu i ona se razboli i poželi žute dunje iz Stambola, i u meni se ne vrti cela pesma, samo refren:

*Ode dragi da donese
Žute dunje carigradske
Al' ga nema tri godine
Tri godine, aman, aman
Nit se javlja, niti dolazi*

Ne sećam se kad sam je poslednji put čula, ali slušala sam je ranije mnogo, i uvek sam se pitala šta je radio tri godine, mnogo je to i na konju da putuješ, i sad opet, dok mi refren teče u glavi, zamišljam ga, nekad mislim da je u neke nevolje upao, možda su ga zarobili razbojnici, ali opet, mnogo je tri godine, i uvek mislim da sam se uhvatila za deo pesme koji je možda najmanje važan, jer vratio se, doneo dunje, ljubio je mrtvu, ali ne вреди, uvek mislim na te tri godine, i ne vidim ga kao posvećenog ljubavnika. Stala sam, skinula kacigu i vozila malo tako, da mi izvetri pesma, ali nije, samo mi je bilo lepo na vetru.

Nisam bila kod kuće mesecima. Našla sam bubašvabu pored sudopere. To nije isto kao da je negde na podu. Uzela sam račun za *Infostan*, prikupila sam je u kovertu, i bacila sam sve zajedno kroz prozor. Tako ima neke šanse. Da sam je zgromila patikom, ne bi imala nikakve.

Podnosim ih na radnom mestu, ali kod kuće ne. Pro-patrolirala sam po celom stanu, nije bilo više nijedne, nisam videla nijednu, ali to ne znači ništa, one mogu da

žive s tobom a da ih nikad ne vidiš. To me uznemirava. Ne volim da ih ubijam, a ne volim da su tu. To je obrnuto od odnosa koji imam s ljudima. Za Bogdana mi je bilo okej da je tu, ali nije mi bilo glupo da ga ubijem. Ježim se od bubašvaba u stanu.

Sipala sam kiselinu u odvod tuš-kabine, sačekala pet minuta, pa isprala, kao što piše na uputstvu, i ušla pod tuš. Gledala sam svoja stopala njegovim očima. Voleo je moje mokre prste. Ludeo je za njima. Da ga nije bilo sramota, klanjao bi se pred njima. Neko bi ga sigurno ubio, neki klinac za pet hiljada, kamikaza, dok se parkira, i taj klinac bi posle robijao, a ovako smo to rešili mirno, bez buke. Jedino sam ja morala da se izvučem. Da je preživeo a ja da sam bosa u tuš-kabini, on bi mi oprostio. Budala. Ja nikome ništa ne praštam. Ja, pod jedan, pazim da ne dođem u situaciju da nekom nešto oprostim. Ne volim da se osećam dobro, sviđa mi se da mi ne bude prijatno. Šta uopšte znači prijatno? Ja neću mir. Kad se osetim bezbrižno, meni je sumnjivo. Razuman čovek nema razloga da bude bezbrižan.

Bez Bogdana morala sam da steknem nove navike. Ne sećam se ničega pre njega. To je isto veština koja se usavršava – da se ničeg ne sećaš. Kao što možeš da naučiš da se sećaš svake sitnice koja ti se desila, svakog pokreta koji je izveden u tvom prisustvu, svakog oblika koji si videla, tako isto postoji veština koja se zove „poznato mi je, ali se ne sećam“.

Kakvo dobro mi sledi od preciznog sećanja? Nikakvo. Ne sećam se ničega, a i ako se setim, neću priznati. Ako nemaš šta da kažeš u svoju korist, ćuti. Mnogo su manje šanse da sebi naškodiš ako ćutiš nego ako pričaš. Jedino

ako nisi najpametnija na svetu, ali da jesi, znali bismo to do sada. A i da jesi, pamet je često otežavajuća okolnost. Tera te da razmišljaš, a nije obavezno da si sposobna da razmišljaš ako imaš pamet.

S druge strane, trening ti ne traži ništa osim discipline. Ne treba ti pamet, ne moraš da imaš po dve ruke i noge, ne moraš ništa, osim da dođeš svaki dan. Kakva god da si, a može da se desi da si baš loše prošla, možda nemaš ruku, možda nemaš nogu, možda si premala ili prevelika, možda, možda, ali trening ima obećanje za tebe – uspećeš. Disciplina je sigurna luka.

Lepotu ne može da ima svako. Disciplinu može da ima svako ko hoće. Zamisli kakva je to sloboda, disciplina, samo treba da dolaziš na treninge, da radiš šta ti se kaže, svakog dana, i bićeš dobro. Ako budeš deset godina učila kako da izvedeš kroše preko ruke, izvešćeš ga. To je teško, mada izgleda da je lako, ali svako ko proba bez treninga ispadne budala. To mora da se vežba s kanapom, pa sa fokuserima, pa da se rade sparinzi i onda kad ti dođe realan protivnik, opet ko zna šta će da se desi, ali jedno znaš – bićeš spremna.

Vežbala si, jesi, ali u realnoj situaciji nisi mrdnula. Dobro, dešava se. Nije lako udariti čoveka. Fokuseri su druga priča. Zamišljeni protivnik ne vraća, nema decu kod kuće, nema nos koji krvari, nema pesnicu koja nanosi bol, nema besa. Udariće te neko, boleće te. Strah od bola te parališe. Šta ćemo s tim? Sramota je toliko se plašiti bola, je l' da?

3

Nema goreg stvora od čoveka

Rodila sam se u Beogradu, pa smo se zbog tatinog posla selili. Subotica, Sombor, Kragujevac, Kraljevo i na kraju Niš. Tata je bio policajac, neka vrsta policajca. Nije nosio uniformu. Često je radio noću. Nekad ga nije bilo daniima, onda bi se pojavio i spavao dugo, pa bi opet otišao. Svaki put kad se vrati s puta, ja bih dobila igračku. Uglavnom lutke. Imala sam ih sve, s kućama u kojima su živele i kompletima garderobe za sve prilike. Lutke na baterije koje se smeju ili plaču na dugme, lutke s velikim glavama i dugačkim trepavicama, krpene lutke, lutke koje se slažu jedna u drugu, pletene lutke. Igrala sam se s njima, ali ih nisam volela, a on nije prestajao da ih donosi. Mnogo pre nego što sam krenula u osnovnu školu, u mojoj sobi nije bilo više mesta za igračke. Poklanjali smo ih neotvorene.

Volela sam da crtam. Crtala sam u sveskama za školu, krenula bih od poslednjih listova i išla ka sredini. Uglavnom sam crtala sebe, i ponekad mamu i tatu. Mogla sam da crtam satima. Jednom je nastavnica likovnog pozvala

mamu i tatu na razgovor i rekla im da sam talentovana, rekla im je da nikad nije videla da tako malo dete toliko dobro crta. Bili su ponosni, a mene je bilo sramota. Mama je rekla: – Ko zna za šta je sve ovo dete talentovano. – Tata je počeo da mi donosi pribor za slikanje.

U petom razredu osnovne škole dobila sam boksterske rukavice. Tada smo živeli u Nišu. Odveo me je u *Radnički*, kod svog druga iz detinjstva koji je bio trener. U sali je, na suprotnoj strani od ulaza, bio ring. Ispod plafona bila je metalna konstrukcija na kojoj su visile vreće za boks. U jednom uglu bile su tri sprave, za benč, trbušnjake i konstrukcija za čučanj i mrtvo dizanje. U sali je bilo mnogo mladića koji su trenirali i nijedno žensko. Tata i ja stajali smo na vratima, on je čekao da nas čika Stole ugleda, a ja sam čekala pored njega s boksterskim rukavicama oko vrata. Čika Stole je bio okrenut leđima, naslonjen na ring. Svi su nas ugledali pre čika Stoleta. Imala sam kratke šiške, zelenu haljinicu, crnu jaknu, gumene čizme na nogama, a rukavice su mi bile svaka kao glava. U jednom trenutku, svi su nas gledali osim čika Stoleta i dva dečka u ringu. Čekala sam da počnu da se smeju. Niko se nije smejao. Jedan dečko je pozvao čika Stoleta, on se okrenuo i ugledao nas. Svi su nastavili da treniraju, opet su se čuli udarci u vreće, škripanje patika po parketu i šištanje kroz noseve.

Dok nam je čika Stole prilazio, rekla sam tati: – Ja ne želim da treniram boks. – Čučnuo je pored mene i rekao mi: – Ne moraš da treniraš boks, ali hajde učini mi, uradi jedan trening sa Stoletom. Posle toga, ne moraš više nikad da dođeš ovamo. Je l' važi? – Rekla sam: – Važi.

Čika Stole nam je prišao, pružio mi ruku i rekao: – Ja sam Goran. – Dala sam mu ruku i rekla: – Ja sam Lela.

– Rekao je: – Drago mi je, Lela. Tvoj tata mi kaže da hoćeš da treniraš boks. – Rekla sam: – Ja ne želim da treniram boks. – A je l'?, rekao je: – Dobro. Lepe su ti rukavice. Ostavi nam ih, ako hoćeš, tebi neće trebati.

Onda su se on i tata zagrlili i pitali jedan drugog svašta. Nisam htela da im ostavim rukavice. Na najbližoj vreći radio je dečko u plavom šortsu i plavoj majici na bretele, bos. Bio je mršav, kost i koža, s kratkom crnom kosom i repovima. Ciganin. Plesao je oko vreće i udarao, kretao se lako, kao vetar, pomislila sam. To je bio najružniji čovek kog sam ikad videla.

Tata i čika Stole su se pozdravili i čika Stole mi je rekao: – Čao, mala. – Rekla sam: – Ali ja hoću da treniram jedan trening. – Rekao je: – Samo jedan? – Pogledao je tatu, a tata mu je pokazao glavom na mene. Rekla sam: – Da. – Rekao je: – Imaš li opremu? – Rekla sam: – Imam. – Rekao je: – Dobro, idi kod mene u kancelariju, presvuci se, to ti je tamo u ćošku, uza stepenice. – Pa je rekao tati: – Dođi za sat i po.

Vratila sam se u salu, stala pored čika Stoleta i rekla: – Evo me. – Imala sam rukavice na rukama. Rekao je: – Prvo moraš da staviš bandažu, pa onda idu rukavice. Sad ih skini, neće ti trebati danas.

Istrčala sam dvadeset krugova oko sale, a onda me je učio kako da se istežem. Uz pomoć zida, poda i šipke. Rekao mi je: – Istezanje je najvažnije. – Onda mi je rekao da gledam šta se dešava u ringu. Stajala sam pored njega i gledala. Dva dečka su radila sparing. Udarali su se. Udarci u telo, udarci u glavu, udarci koji proizvode zvukove. Čika Stole je vikao na obojicu. Imali su štitnike na glavama. Jedan je dobio udarac u nos, zastali su, pa mu je krenula

krv. Vukao je krv nazad u nos i skupljao je u ustima. Oči su mu suzile. Stavili su mu vatu u nozdrve, izašao je iz ringa, seo na pod, zabacio glavu unazad i digao jednu ruku uvis. Nije mogao da nastavi. Skinuli su mu kacigu a čika Stole mu je rekao: – Još sto puta i prestaće da krvari – pa je meni rekao: – Mala, penji se u ring. – Krenula sam po rukavice, pa mi je rekao: – Ne trebaju ti rukavice.

Provukla sam se kroz konopce i našla se u ringu. Mnogo je veći kad si unutra. Dečko koji je sparingovao izašao je. Stajala sam u uglu, a čika Stole mi je rekao: – Prošetaj malo, vidi kako je. – Hodala sam po ringu, po svim uglovima, išla sam nogu pred nogu, gledala sam u patike. Onda sam počela da skakućem, kao što su skakutali njih dvojica malopre. Smejala sam se. Smejao se i čika Stole. Rekao je: – Dobro je, a? – Rekla sam: – Jeste.

U ringu je bilo veselo. Tada nisam znala, a sada znam, dopalo mi se što je ograđen konopcima i što nema ulaz, ni izlaz. Dopalo mi se što me čika Stole gleda, i što me gleda još nekoliko momaka, i niko se ne smeje, gledali su me kao da radim nešto važno.

Tata je stajao na vratima sale. Otišla sam da se presvućem i kad sam se vratila s njim je bio čika Stole. Tata je rekao: – Idemo. – Čika Stole je rekao: – Ćao, Lela. – Ja sam rekla: – Je l' mogu da dođem opet? – Čika Stole je rekao: – Možeš. Dođi u četvrtak u sedam. Imaš na tabli kad su treninzi. Ti si nam jedina devojčica, da znaš, nemamo žensku svlačionicu, moraćeš da se snalaziš. – Rekla sam: – Dobro.

Trenirala sam boks do drugog razreda srednje sve vreme u *Radničkom*. Osvojila sam sve u svojim kategorijama. Volela sam da pobeđujem više od svega.

U drugom srednje, pred kraj godine, u junu, kad sam došla kući, tata i mama su sedeli za stolom u kuhinji. Ulaзна vrata su bila razvaljena, slike u dnevnoj sobi razbijene, ve-ce šolja je bila u hodniku, a pored njih u kuhinji, na podu, ležao je frižider. Otišla sam u svoju sobu, tamo je sve bilo u redu. Onda je ušao tata i rekao mi da dođem u kuhinju.

U kuhinji je mama rukom sklonila srću sa stola i podigla stolicu s poda, da sednem. Rekli su mi da se razvode. Mama ide u Beograd da živi, a tata ostaje ovde. Ja mogu da biram, i moram da biram. Rekla mi je da će sve da bude isto, samo ćemo malo drugačije da živimo. Rekla mi je da ću se viđati s tatom kad god hoću, da je u Beogradu bolje, ima više mogućnosti, bolje su škole i za devojkę mojih godina je to prava stvar.

Luster je bio na šporetu, žice su virile iz plafona. Na podu su bile sarmice od zelja i plava šerpa iz koje su ispale. Kroz vrata kuhinje, u dnevnoj sobi videla sam našu ikonu Svetog Jovana, rascepljenu na dva dela. Na jednom delu bilo mu je telo, a na drugom je ostala samo ruka kojom krsti. Ostala sam bez vazduha, nisam mogla da udahnem. Prvo čega se sećam posle toga bilo je da ležim u svojoj sobi pored lekara koji kaže: – Evo je, dobro je. – Mama je počela da me ljubi, a tata je stajao pored prozora. Rekla sam: – Ja ostajem s tatom. – Mama je rekla da sam u šoku i da ne znam šta pričam. Tata je rekao: – Dete je reklo svoje.

Mama je otišla prekosutra. Neki čovek je došao belim kombijem, parkirao se u rikverc pred našom kapijom. Tovarili su njene stvari, kofere, kese, sto iz dnevne sobe i kutije iz garaže. Tata i ja smo sedeli u bašti i gledali ih. S tim čovekom došao je i neki čovek u kožnoj jakni. Stajao

je na kapiji. Tata me je držao za ruku. Kad su se spakovali, mama mi je prišla, čučnula i počela da plače. Grlila me je i ljubila i rekla da mogu da se predomislim kad god hoću, da ću imati svoju sobu u Beogradu, da ću videti, i da jedva čeka da dođem. Sve mi je izgledalo kao da svi glumimo, kao da ništa nije stvarno, osim tate. Mama je ustala, pogledala tatu i rekla: – Ti nisi čovek, ti si drvo.

Tata je retko odlazio na posao. Kuću je sredio kao da se nikad ništa nije desilo. Izbacio je bračni krevet iz njihove spavaće sobe, spalio ga je u dvorištu. Izvinio mi se zbog toga. Spavao je na podu, na strunjači, bez jastuka. Kad sam završila drugu godinu srednje, tog dana kad sam došla kući, rekao mi je da se selimo. Rekao je da idemo na našu zemlju da živimo.

Naša zemlja nalazila se na Prokletijama, to su mu ostavili moji baba i deda, njegovi mama i tata. Livada, potok i parče šume. Rekao mi je da je prodao kuću i da ćemo tamo da napravimo novu. Rekao mi je da mogu da idem u Beograd ako mi se ne živi na Prokletijama. Rekla sam mu: – Živi mi se s tobom.

Kuću smo zidali tata i ja, i radnici. Dogovarali smo se oko svega, sve mi je objasnio i onda me je pitao šta mislim. Gde da mi gleda soba, kolike prozore hoću, ve-ce šolju smo uzdigli na tri stepenika, pored prozora, da gleda na dolinu. Iz moje sobe ulazi se u prostoriju za vežbanje, s vrećom koja visi na sredini i švedskim merdevinama po zidovima. Imam šipku za zgibove, klupu za trbušnjake, benč i sve tegove koje volim. S trema vidimo ceo svet. Na krovu su nam solarni paneli i rezervoari za kišnicu. Na potoku je vodenica koja pravi struju, mala elektrana.

Tata više nije išao na posao. Rekao mi je da su tamo svi lopovi, neradnici, kukavice i prevaranti, da više ne može nikome da se veruje, rekao mi je da nema više nikakva posla tamo. Rekao je: – Ja sam penzioner.

Treću i četvrtu godinu srednje završila sam vanredno, u Peći. Za treću sam išla pet puta da polažem ispite, za četvrtu sam sve spakovala u jedan dan.

Opet sam počela da crtam. Olovkom i ugljem na papiru. Gotove crteže bih bacala. Volela sam crtanje, crteže ne. Nisam ih mrzela, bili su mi suvišni, nepotrebna sve-dočanstva, dokazi ničega. Uznemiravali su me. Nisam crtala da bih imala crteže. Mislila sam i kako bi to bilo zgodno kad bi crteži nestajali sami od sebe, trenutak pošto su završeni. Nije mi bilo posebno stalo do toga, ne može se reći da me je mučilo što to nije tako ili da sam osećala nepravdu. Samo, eto, mislim da bi bilo zgodno, pola sveta bi se izbezumilo jer svi vole rezultate, a rezultati bi im nestajali upravo ispred nosa.

U Beograd nisam išla, mama se javljala, zvala me je da dođem, ali ja nikad nisam otišla. Onda se jednom pojavila. Videli smo je kako dolazi putem s rancem na leđima, prvo tata, pa ja. Stajali smo pored prozora i gledali je kako hoda, na kraju svakog koraka dodatno se pela na prste, malo više nego što je to uobičajeno, pa ako se gleda od struka naviše, delovala je kao da ne hoda nego lebdi. To je bila jedna od njenih karakteristika, između ostalog i po tome se mogla prepoznati među hiljadu istih takvih žena. Tata joj je otvorio vrata, a ona mi je prišla i zagrlila me. Plakala je, tresla se, kosa joj je mirisala sveže, krag-na jakne na parfem od juče, držala me je čvrsto, a sam

zagrljaj potisnuo je vazduh koji je bio između njenog tela i košulje, džempera i jakne, pravo meni u lice. Osetila sam miris njenog tela, meni je uvek mirisala na mleko. Onda me je pustila, udaljila se, pa me je gledala, dodirivala me po licu, nameštala mi kosu i opet me grlila. Ponavljala je: – Sunce moje, devojčice moja, vidi kolika si, sunce moje, mamina devojčice. – Htela sam da je zagrlim, htela sam da plačem, plakalo mi se, ali nisam mogla. Nisam mogla da se pomerim. Tata je uzeo jaknu i izašao. Nas dve smo stajale i gledale se. Rekla sam joj: – Sedi, mama. – Dok sam kuvala čaj, ćutale smo. Nisam znala šta da kažem, bilo mi je neprijatno, pa sam je pitala: – Otkud ti? – Opet je počela da plače.

Ostala je dva dana. Tata je bio ljubazan prema njoj, na način na koji bi se moglo biti ljubazan prema čoveku koga prvi put u životu vidiš, kao prema putniku namerniku za koga ti vera nalaže da ga dostojno ugostiš. Ipak, uglavnom je bio van kuće. Odlazio bi ujutru sa sveskama za ptice, dvogledom i bojicama, i vraćao bi se predveče. Veče pre nego što će mama otići otvorio je svesku i pokazivao nam crteže ptica koje je video, neke su počele da se gnezde u travi, rekao je da je to neverovatno za njih, da se nešto neobično dešava u šumi, pričao je o jutarnjoj rosi i kako Francuzi u Gaskonji, regiji u jugozapadnoj Francuskoj, imaju običaj da tek izlegle ptiće uzimaju iz gnezda i jedu ih žive, tople, rekao nam je da je svojim očima gledao ženu kako se penje na prste, iz gnezda vadi ptića, stavlja ga u usta i žvaće, pa ispljune kljun. Mama je slušala kao da mora da zapamti svaku reč koju će on izgovoriti. Scene u kojima smo učestvovali nas troje izgledale su kao da se nalazimo u poslednjim trenucima pred eksploziju, koja se

nikad ne desi. A mama i ja – sve što je htela da zna, rekla sam joj, samo nisam htela da pričam o tome da li sam ljuta na nju, šta tata misli i takve stvari. Pitala me je da li crtam, rekla sam joj da ne crtam. Bila je lepša nego pre. Smejala se kao nekad, ali onaj ko je zna mogao je da vidi da se u njeno biće uselila senka, bol koji izbija na licu, a taj bol bila sam ja. Kad nije pominjala prošlost, bilo mi je prijatno s njom. Jedva sam čekala da ode.

Krenula je ujutru, na tremu smo se pozdravili, tata je izašao i pružio joj ruku. Rekla mu je: – Ista je kao ti. – On je rekao: – Je l' ti treba para? – Rekla je: – O bože, ne, ne treba mi para.

Dok sam je gledala kako odlazi, došlo mi je da potrčim, da je stignem i da joj kažem da crtam, to sam htela, ali nisam mogla da se pomerim.

Tati su u prvo vreme dolazili ljudi s posla, sedeli bi na tremu do kasno u noć, čula sam ih kako pričaju. Onda prespavaju i ujutru odu. Jednom su došli helikopterom, njih trojica. Ostali su pola sata, a kad su odleteli, tata mi je rekao da više niko neće dolaziti. Rekao mi je da od ljudi ne može da se očekuje ništa dobro. Rekao je: – Nema goreg stvora od čoveka.

Imali smo najbolje kupatilo na svetu, toplu kišnicu i kadu na dva nivoa, ali kupali smo se u potoku, i u jezeru, tu na dva kilometra od kuće. Hladna voda je lek za dušu, tako mi je govorio. Naučila sam da dišem u hladnoj vodi, a voda na Prokletijama je stvarno hladna. Koža odmah peče, telo se buni, srce lupa, želiš da se spaseš. Osetiš nemir, paniku, skрати ti se dah. Osećaš strah. A onda, kad naučiš da dišeš, duboko udahneš, svesno, ne zadržavaš vazduh, nego polako izdišeš, pa sve ponovo, onda ti se

otvara novi svet, svet hladnoće koja leči dušu. U hladnoj vodi naučila sam da mi ne može niko ništa. Moja koža je moja tvrđava.

Kad je počeo rat, tata mi je rekao da ne brinem, da nas niko neće dirati. – Daleko smo i znaju nas, a znam i ja za njih – tako je rekao. Niko nas nije dirao. Došli su jednom naši, jednom njihovi, sedeli su s tatom na tremu, i nisu se više vraćali.